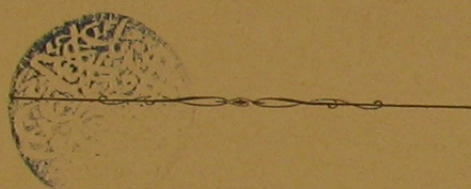

کربد لہائی اسلامیه ی محبائی منفقہ مخصوص

سید محمد علی بن محمد بن محمد

نسخہ فوق العادہ سی

معارف نظارت جلیله سنک فی ۲۶ صفر سنہ ۱۳۱۵ و فی ۱۵ تموز سنہ ۱۳۱۳ تاریخ
و ۴۳ نومرو لی رخصتنامہ سی حائزدر

استانبول

(محمود بك) مطبعہ سی — باب عالی ہوارندہ ابوالعزیز جادو سنہ نومرد ۷۲

۱۳۱۵

نثر

مدنیت

مدنیتك تعیین ماهیتی بر آرز مشکل ایسه ده
تحوالات اجتماعیك کوس-تردیکی آثار واحواله
نظر آ « مدنیت » بر قوم و ملت مخصوص و منحصر
اولیوب علی الاطلاق نوع بشروك توسعات علمی
و عملیه سیله تعیین ایدن بر خاصه طبیعه سیدر . علم
و عمل قابلیت ملل واقوامه تابع امور اختیاریدن
اولمغله مدنیتك اصل مدار تأسس و تشکیل ملل
واقوامك میل و استعدادیدر . بعض امتلر علم و عملی
دیانت و شریعت و بعضیلری عقل و طبیعت توفیق
و تطبیق ایدرک هر برینك دخواهیلری وجهله مدنیتی
ترتیب و تنسیق ایدرکلمش اولدیغنه وقوعات تاریخیه
دلالت ایدر .

تحوالات اجتماعیك مقدمات و نتایجنه دقت
اولنسه احوال بشریه اطوار مختلفه اوزره
کوریلور . مدنیتدن مقصود اولان انتظام دفعه
حاصل اوله میوب علی التدریج علم و عملك انکشافانیله
انجلا پذیر کمال اوله کلدیکندن انسانك ابتدای
ظهورنده بالطبع لباس و غذا و مسکن و مأوی کی
حوائج ضروریه سی تشکیلات صنایع و تأسیسات
فکریدن عاری اولمق لازم کله چکی مثللو تقاضای
معیشت و اجرای نفوذ و قوت خصوصیلری
دخی هر نوع تحدیدات و تعدیلاتدن بری اوله رق
طبیعت حیوانیهك ایجاب و اقتدارینه کوره جاری
ایدی دنیله بیلور . بومدعانك ثبوت صحته الیوم
افریقا و امریقا طرفلرنده کی وحشیلرک احوالی
مدار استدلال اولمغله طور اصلی یا وحشیت و یا
وحشیته قریب بر تفرقه دن عبارت ایدوکنه حکم
اولنور .

قواعد طبیعییه اقتضاسنجه هر انتظامك اولی

آفرین اول خاکسار عشق و سامان سوزه کیم
بذل ایدر سرمایه جان ره جانانه

* *

بزم صفاده ساق! می اولدی صافه ریزان
آیاغنه دوکلمش رند انک آب روی
می آتشیله رخشان لعل ورخی در خشان
کاکلری پریشان کورسهم او ماهروی

~~~~~

غزل

نابش مهر رخك تنوبر ناسوت ایلسون
شوره زار عشق رشك باغ لاهوت ایلسون
بر تجلی ایله کیم زیر نقاب طره دن
جلوه حسنك کلیم الهی مبهوت ایلسون
شعله ویر نور حیا دن لعل فیض آثار که
هری تا پرتو پرست رنگ یا قوت ایلسون
چرخه کوستر اقتدار غمزه معجز فنك
جبرئیلی ته نشین چاه هاروت ایلسون
جان ویررسهك برهمای حسنه ویرکم حکمتا
استخوانك مرغ قدسی مایه قوت ایلسون

* *

یوقی؟ بر آرامی عشقك چشم کریانم کی
طور میوب طغیان ایدر اشك فراوانم کی
جبهه دلداده ای طره ژولیده مو!
سندهمی تاراج اولدك عقل و سامانم کی
درد عشقك سینه دن ایتمز قبول انفکاک
جایکیر اولمش کوکلمده نور ایمانم کی
ناپذیرای عمارت بو خراب آبادده
واری لبر ویرانه آیا قلب ویرانم کی
حکمتا! کچمم! بنه سودای وصل یاردن
چاک چاک اولسه کریبانم ده دامانم کی

~~~~~

عدم انتظام در . هر شی بدایتده ضعیف و ناقص
اولور . رفته رفته اکتساب قوت ایدرک مستعد
اولدینی درجه کماله وصول بولور . انسانی نظامسز-
لقدن حال انتظامه ایصال ایدن اسبابک انک برنجیسی
احتیاجات طبیعیہ نک الجا آتیله حصوله کلان (حس
ترقی) در ؛ حس ترقی علم و عملی و علم و عمل حس
ترقی بی تزید ایدرک جمعیات بشریه بوسایده
انتظامات مدنیہ به مالک اولور .

حیوانات بر مقتضای خلقت آلات و اسلحه
مقامنه قائم اولق اوزره کندولرینه ویرلمش
اولان دیش و خرطوم و بویوز و پنجه کبی شیلرک
اعانه سیله دفع مضرت و جلب منفعت ایدرلر ،
چرا که عالمده بچون و چرا کز لرلر . انسان ایسه آلات
و اسلحه طبیعیہ دن محروم اولوب آنجق اعمال فکر
و شعور ایله کنندی خار جدن و قایه ایدیه سیله جک
اسباب آرار . انلرله تعرض و تحفظه چالیشور سده
حیواناتک پک چوغنه نسبتله ضعیف و عاجز اولدیغندن
متفرق بولندججه منفرد آنه مدافعه به ونه ده نوع
ونسلی محافظه به قادر اوله بیلور . علی الخصوص
امر تعیشده بر درجه معاونت متقابلیه محتاجدرکه
بر شخص کنندی کندینه کفاف نفس ایچون بر
کونلک اتمک حاصل اتمک استسه آخرک اعانه سی
اولدقجه بوکا قدرت منفرد سی کفایت ایدیه مز ؛
بردیلم اتمکک حصولی اکنجیلک ، دکر منجیلک
فرونجیلک کبی صنایع عیدیه به متعلق نیجه نیجه
آلات و ادواته ، عملیاته متوقف اولوب بولرک
جمله سنی اعمال و اجرایه شخص واحدک کوچی
یته مز . الحاصل خوف و خشیت ، عجزیت و ضعفیت
احتیاجی و احتیاج احتیاط و انباه ایله اجتماعی ایجاب
ایتدیردیکندن نوع بشر صورت انفرادده یشایه .
میوب اختلاط و اتحاد مجبور اولمش ، یکدیگرینک

متمم و مکملی و معاون و محافظی اولق اوزره
یرادلمشدر . بنی آدم ایچون [اجتماعسز] دوام و بقا
ممکن و متصور دکدر . بناءً علیه [اجتماع] افرادک
وجودیه ثابت بر حال اصلیدرکه دلیلدن مستغنیدر ؛
شو حاله — طور اجتماع دنیلور .

حکمانک — انسان مدنی بالطبع در — دیملرندن
مقصد استعداد اجتماعی بیاندر . استعداد اجتماع
— چکرکه ، قرنجه و آریلر و طور نالرده و دهاسار
بعض حیوانانده مشهود ایسه ده آنلرک دائره
اجتماعیه لری محدود اولدیغندن تجدد و تنوع
ایده میوب بولندقلری حال ایچنده دوران ایدرلر ؛
بالعکس نوع بشر بر طور و حال اوزره قاله میوب
دائما حدود و قیوددن انسالخ ایله معارج ترقیه
طریق آرار ، تجدد و توسع ایستر ، بوداعیه طبیعیہ
انسان ایچون طلب و تحرینک لزومنی کوسترمش ،
صوری و معنوی بر بیوک میدان مراتب و مقامات
آچمش اولدیغندن سائقه سعی و عمل ایله طبقه سفلا
و حشیت و حیوانیتدن درجه علیای مدنیت و انسانیت
وبلکه قطع مراحل معرفتله سرحد هویته قدر یول
بوله بیلور .

انسانی حسیض مذات و جهالتدن اوج اعلا
سعادت و حقیقه ایصال ایدن وسائط و وسائله نظر
اولنسه کوریلورکه نوع انسان بر طاقم اسباب
متسلسله طبیعیہ نک اسیر و سرکردانی اوله رق بلا
اختیار انلرک ایچنده یووارلانمغه مجبوردر .

بیت

چه کند کزنی دوران نرود چون پرکار
هر که در دائره ککردش ایام افتاد
بوجبوریت احوال بشریه بی اختلافه دوشوروب
اطوار متعددده ظهوره ککش ایسه ده اساساً — طور
اجتماع — ایکی نوع در . بری بدویت و دیگری

و وضعیته قرار ایدم میوب حال دن حاله انتقال ایدرک
تزاید و تناقصدن خالی دکلدر، یعنی معارف و بدایع
و حرف و صنایعک میادین فضل و هنر ده کو ستره جکی
صور سعی و تعالی یه کوره تعین ایدر. الحاصل
— مدنیت — توسعات علمی و عملیه دن تحدث
ایدن بر وجود صناعی و سیاسی اولمق اعتبار ایله
شکل خارجیسی ثروت و معموریت و حکم داخلیسی
رفاه و سعادتدر. بناءً علیه حقیقت ترقی یه نظر
اولنجه مدنیتی علوم و فنونده و رفاه و سعادت
عقل و ادب دائره سنده ارامق لازم کلور.

علوم و فنون ثروت و معموریتی و بالجملة نظامانک
موضوع اصلیسی اولان عدالت رفاه و سعادت
تزیید و تأیید ایله هیأت اجتماعیجه انتظام حال
حصوله کله جکنده اشتباه یوقدر. عجبا انسانلرک
کندی احوال قلبیه و امور وجدانیله لرنبجه انتظامه
طریق نه در؟ البته وظائف انسانیه احتیاجات مادیه نک
استیفاسیله بر حسن تعیش استحصالنه و بالکمز هیأت
اجتماعیجه انتظاماتی ا کماله منحصر اوله ماز. زیرا
حیات بشریه نک مقتضیاتنه نظر آ ثروت و غنا فضائل
اصلیه دن معدود اولیوب آنجق لوازم عارضیه دن در.
انسانک طبیعت مدنیسی ایجابجه ترقیات صورییه
میل و انجذاب میقرر اولدینی کبی حقیقت باطنیهسی
اقتضاسیجه تفیضات معنوییه دخی اشتیاقی مسلمدر،
انسان هر زده مقیم اولورسه اولسون
و تحولات اجتماعی نک هر هانکی طور و درجه سنده
بولنورسه بولسون، سائقه ناطقیته بوکارخانه قدر نک
موجدینی، کندی خالقنی تفحص و تفکر دن، عارضه
دوت و حیات ایله دخی مبدأ و معادینی، آخرت و عاقبتنی
تذکر و تصور دن خالی قاله ماز. مکریم (خلق الله
البقر فی صورة البشر) مدلولنجه تفهم و تفظنه غیر
قابل بر سر سرسی لایمقل و یا خود غلبه فسق و فجور

حضرت در؛ بدویلر — قونار، کو چرم قوله سیدرکه
قبائل و عشائر انقسام ایله اولو، صولو، دوز صحرالرده
و یوجه طاغلرده و قومسال یرلرده الحاصل یوندن
وقیلدن معمول چرکه و چادرلر اعمال ایدرک
استدکاری محللارده رکز خیام آرام ایدوب
معیشتخانه عالمده دیله دکاری کبی استیفای مرام
ایدرلر، طور اجتماعک بو درجه سی سهل و ساده
یعنی تقیدات نظامیه و تکلفات تنظیمیه دن آزاده در؛
حضریلر — تعیین حدود و تقسیم اراضی ایدوب
قریه و ناحیه و قصبه و شهرلرده علی مراتبهم منازل
و مساکن انشا و اتخاذ ایله منتشر اولورلر. قرا
و نواحیده طبیعت اصلیسی اوزره قالانلره (کویلو)
بیوک قصبه و شهرلرده مقیم اولوب بر مقتضای
تنعم پرورده حسن تربیت اولانلره (شهری) اطلاق
اولنور. انسان مدنی بالطبع اولدیغندن هر نه
درلواشتت و تکاسلده بولنورسه بولسون، بالاخره
انتظام حال ایله یشامانک لزومی حس ایتمامک قابل
اوله ماز.

بو حس مدنی تحولات اجتماعی بی اقتضا
ایده کلدی کندن احوال بشر بر سیاق اوزره قاله ماز.
تحولات اجتماعی ابتدا طور وحشیتدن باشلا یوب
رفته رفته بدویت و حضرت صورتلرینه منتهی ودها
صکره انکشافات فکریه یعنی تشکیلات صناعیه
و تنسیقات سیاسییه نک اعانه سیله شهریلرکک معنای
لازمیسی اولان مرتبه مدنیته منتهی اولور؛ بو تقدیرجه
مدنیت تحولات اجتماعی نک نتیجه علمیسی و کمالات
اساسیه نک درجه منتهاسی در.

طبیعت انسانیه سرائر کونییه بی تجسس و تحری
و توسع و ترقی یه مائل و مستعد اولدیغندن تجدد
قرون ودهور ایله علوم و فنونجه کشفیات جدیده
ظهوره کلک امور طبیعیه دن اولمقله مدنیت، بر صورت

ایله حسیات عالیہ قلبیہ دن انسلاخ ایتمش برملحد
جاهل اوله ! بومثلو بلاهت ومیل شقاوت کبی
عوارض مانعه دن قطعاً نظر — نوع انسان — عقل
ووجدانه مالک وبالطبع طریق تمدن وترقی به سالک
ومتهاک اولدیغندن دائماً حق وحقیقت آرار، فضیلت
وسعادت ایستر . خلقت بشریه ده بالقوه مرکوز
اولان شو داعیه طبیعیه نك حیز فعله چیقیمی یعنی
انسانك علی قدر الامکان حق وحقیقه کسب
وقوف ایله تنویر درون ایدرك فضیلت وسعاده
نائل اوله بیلیمسی عقائد صحیحجه واخلای حسنیه
متوقف اولدیغندن احتیاجات مادیه نك استحصالی
نه قدر لازم ایسه اشتیاقات معنویه نك استکمالی ده
اوقدر الزمدر . زیرا انسان صفت روحانیه سی
ملابسیه سیله اعتقادسنر ونسبت مدنیه سی مناسبیه
اخلاقسنر اوله ماز .

عقائد باطله واخلای فاسده یه مبتلا اولان
[کیمسه] هر نه قدر صورت ظاهرده هنرو معرفت
وثروت ومعموریه مالک اولسه دخی سیرتجه حسن
خصائل وفضائلدن محرومیتی ملابسیه سیله شهوت
وشیطن وشر و شقاوتنه زیاده مائل اولمق لازم
کله جکندن نه آلایش صوریسی پایدار ونه ده فی نفس
الامر شایان اعتبار اولور، بوسعادت مفسدت
مداری طیش یوزی معمور ایچ یوزی ویران
اولان بنایه بگزرر .

حقیقت حالنه نظراً مدنیتك جسمی [امتزاج] ،
روحی انسانیت دره جمعیت بشریه نك توسع وترقیسی
معلومات صنایعیه وانسانیتك تعین وتجلیسی کالات
ربانیه یه متوقف اولمغله مدنیت مکمله احتیاجات
مادیه واشتیاقات معنویه نك اکمال واستکمالندن
عبارتدر . فنون عقلیه مادیاتی وعلوم دینییه
معنویاتی جامع اولوب بویکی مقصدك واسطه

حصوایددر . بناء علیه فنون وعلومی مکسب
ومسائلکوره کوره توزیع وتقسیم ایله امر تدریس
وتعلیمی تصحیح ایدرك برجهتی جمعیه و دیگر جهتی
انسانیته خدمت ایتملی ، بالاستثنا کافه افراد مکاتب
ومدارسدن چیقمالی ، استعداد وقابلیتله نجه مکاسب
ومسائلک منقسم اولمی ، آفات جهل ممکن مرتبه
ازاله ایدلملیدر .

مقدمات مسروده دن حاصل اولان نتیجه یه
کوره علوم وفنون ، نظام وقانون افرادی بالترتیب
افکاری بر نقطه اصلیه ده طوبالیوب اخوت حصوله
کتیرمک ، جمعیت بشریه نك دوام وبقا سنی تأمین ایتمک
خصوصلرینه خدمت ایلور . شو حالده علوم وفنون ،
نظام وقانون جمعیتجه بر نقطه اصلیه یه ایصال ایچون
اسباب ووسائل حکمنده قالیور . شمدی افکار
عمومیجه عمده اجتماع اوله بیلجه جک نقطه اصلیه
نهدر ؟ آنی ارامق اقتضا ایدر ، بومسئله مهمه تدقیق
وتعمیق اولننجه قومیت ، دیانت ، قوه حاکمه میدانه
چیقار ؛ بوده ملل واقوامك حال وشاننه کوره در ؛
مثلا فرانسرلر مذهبجه آیین عیسوی یه تابع ایسه لرده
خرستیانیلق انلری تشکیل ایتیبوب فرانسرلر
خرستیانیلق ظهور وانتشارندن اول موجود
اوله رق عن اصل جنسیت مخصوصه ایله اورده مش
افراد جمعیتك تکثر یله بر قطعه مخصوصه ده
توره مشلدر ؛ خرستیانیلق صکره دن قومیتلرینه
انضمام ایتمش بر امر عارضی در .

بالفرض خرستیانیلق آرمه لرندن قالمش اولسه
ینه فرانسرلر کندی یرلرنده فرانسر اولدقلری
حاله قالورلر ؟ دیمک استر مک فرانسرلر خرستیانیلق
قائم اولیوب خرستیانیلق انلرله قائم اولدیغندن
بونلرایچون وبویله اصلاً وئسلاً یک جنس بولنان
سائر اقوام ایچون نقطه اجتماع قومیت در . اوده فطری

سعید بك افندی

مکتوب منظوم

نه دن بحث ایده‌یم

ای! بنی یاد ایدن احباب کرام
ایدرم جمله کزه عرض سلام
التفائنه کز اولدی واصل
اولدی هر حرفی فرح آور دل
بر کوزل شان براقور دنیاده
چیقاجق نسخه فوق العاده
بنی ده دعوتکز بو اثره
بو کوزل خدمت نوع بشره

وجبلی اوله رق طبیعت جنسیه دن ایلری کلور . بو
مثلاو اجناس واقوام مدینتجه استدکاری شکل
وصورته کیره بیلورلر؛ مدینتک انلره نسبتی البسه نك
لابسه نسبتی قییلندندر . نیتکم بر قاج عصر دن بری
اوروپاده ظهوره کلان مدینت جدیده فرانسرلرک
افکار و اطواریخی بشقه لشدیروب خرسیتیانلقدن
حقیقه مامشلسده مواد سیاسیه جه امور مذهبییه نك
حکم و تأثیری قالمامشدر .
کذا